

Nr. 11

10. septbr. 1963

Mergel-
selskabernes
årsmøde 1963

Aldrig færdig

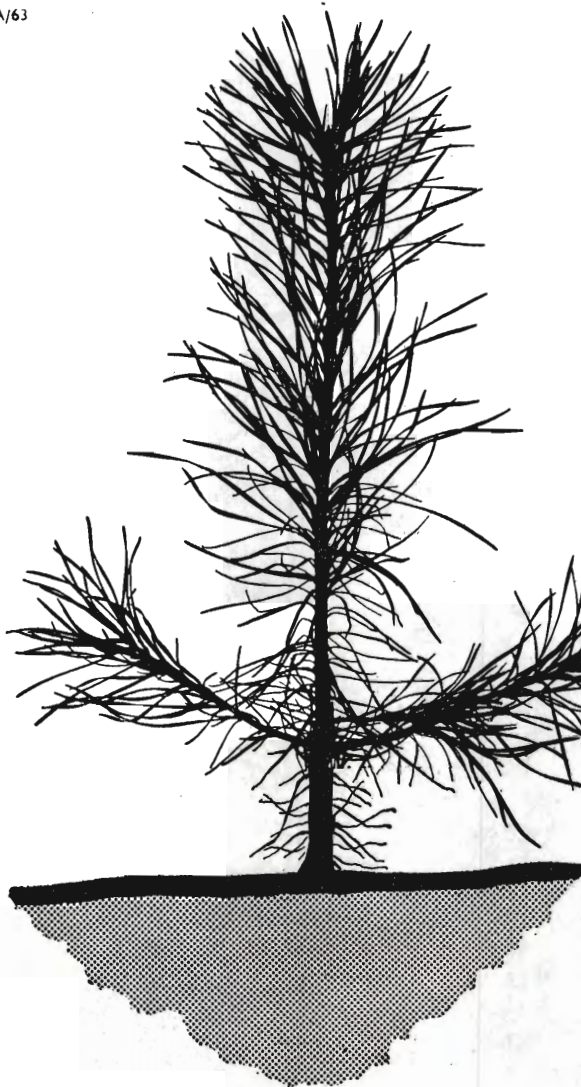
Litteratur

Hedebruget
i 1962—1963

84. Årg.

Oplag: 18.600

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

**Nedsæt lugearbejdet
I forstplanteskoler -
sprøjt med
Shell Weedkiller W
I frø- og prikledede**

Før kulturfrøets fremspring kan Shell Weedkiller W benyttes i alle skovfrøkulturer. Der anvendes 5-10 liter præparater pr. 100 m².

Efter fremspiring tåler kulturer som skovfyr, sitka, tsuga og rødgran stadigvæk sprøjtning med Shell Weedkiller W - samme kulturer tåler også sprøjtning i prikledede. Sprøjtningen skal udføres inden frøhætten afkastes, eller når skuddene er forvedet. Ved sprøjtning efter

fremspring bruges

1-2 liter pr. 100 m². Senere på sommeren og hen på efteråret kan dosis forhøjes.

Få nærmere oplysninger - tal med Deres forhandler eller ring eller skriv til Shell. Vore konsulenter og vort omfattende brochuremateriale står frit til Deres disposition

Forlang brochure.

Shell Kemikalier

A/S Dansk Shell
Kemikalieafd.
Kampmannsgade 2
København V
Telf. MI 5340

Weedkiller W.

ALDRIN, DIELDRIN, ENDRIN, PHOSDRIN, D D OG NEMAGON ER SHELL KEMIKALIER

Der er penge at tjene i hver fure...

Hvad der er spart er fortjent – siger et gammelt ord, og det passer for VOLVO, fordi VOLVO-traktoren, hvadenten det er benzin eller diesel, er ualmindelig økonomisk i brændstofforbrug – men det er kun een af grundene til, at VOLVO er billigst i brug i det lange løb.

VOLVO er skabt for nordiske forhold, og mere end 100.000 nordiske traktorejere bruger i dag VOLVO. Det svenske stål og den vel gennemtænkte konstruktion giver fantastisk slidstyrke. VOLVO findes i benzin eller diesel fra 40 til 79 hk.

Lad VOLVO-forhandleren vise Dem, at den også kan tjene penge til Dem!

VOLVO

HOLD DEM TIL VOLVO – DEN HOLDER TIL DEM

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor Ølgod Telefon 58 og 59

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

ved C. M. Christiansen, Århus.

Telefon: Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af
jordbrugskalk og
foderkridtmel

Elementbroer - Jernbetonspunsplanker

Specielle emner efter opgave

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601 - 602 N. Skytte

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Prima drænrør *Stenstrup og*
Odense Teglværkers kontorer
Telefon Stenstrup 19

Kjellerup Betonvarefabrik

ved J. T. Birk

Telefon Kjellerup 45 - Efter kl. 17: Telefon Rødkjærso 14

Fører kun \triangle mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres. Forlang tilbud

PETERSEN & PEDERSEN

VIBORG

Telefon 195 og 1325

Alt i elektricitet

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabr. A/S)

Sorø Tlf. Fulby (03 608) 133

*Specialplanteskole
for Hybridasp*

**Viborg
Andels-
Svine-
slagteri**

Vore udsalg
bringes i
erindring

Telefon (0761)
137 og 779

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon (0761) 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenspedition:

Fredag Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestationen Karup

Mammen

Løgstrup

Bjerringbro Cementvare- fabrik

ved Th. Petersen
Telefon (0761) Bjerringbro 111

Alle \triangle mærkede rør
imprægnerede og
nimpregnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

Fredenshøj Teglværk

Aabenraa Telefon (046) 22127

Planter for
HAVE
MARK
og
SKOV

Brostrøms PLANTESKOLE

v/ C. Nielsen

Viborg. Telefon (0761) 42

Hårdføre og veldrevne arter for
ethvert formål

Skive Cementstøberi

Knud Østergaard

Telefon (0751) 921

NORMRØR

med garantimærket \triangle

Imprægnering · Brøndrør

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

**FRØAVL
FRØHANDEL**

Hulkjærhus Planteskole

Rødkjærso

Telefon Ans (0681) 25

Planter til
skov, læhegn og have

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

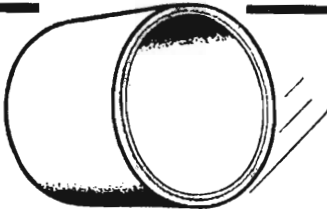
Faxe - Holtug - Hadsund - Svendstrup J.

Aktieselskabet

FAXE KALKBRUD

Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16 København K Telefon Minerva 7500

**BETONRØR
BETONFLISER
BETONKANTSTEN**

VESTJYSK TRÆLASTHANDEL

VARDE BETONVAREFABRIK

HÅKON KUNØE -- AAGE PEDERSEN -- TLF. VARDE (052) *2 15 99

Dansk Plantage- forsikringsforening

Det gensidige
forsikringsselskab

tegner forsikring for *gen-
plantningsværdien* for nåletræs-
plantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.

Årlig præmie og maxi-
mumstatning:

50 øre pr. ha	700 kr
75 » » »	1050 »
1 kr » »	1400 «

Vedtægter og indmel-
delsesblanketter ved hen-
vendelse til

FORENINGENS KONTOR
I VIBORG
Telefon 1340

Forsikrings- aktieselskabet National

tegner forsikring for *træ-
masseværdien* i nåletræs-
plantager overalt i Dan-
mark — den nødvendige
supplerende forsikring for
træmassens stadig vokse-
nde værdier

Alle oplysninger fås hos
Nationals hovedagenturer,
samtlige inspektorater el-
ler ved direkte henvende-
lse til

HOVEDKONTORET,
Forsikringshuset,
Holmens Kanal 22,
KØBENHAVN K.
Telf. nr. C. 7565.

Skovfoged- eksamen

afholdes på Krengerup
skovdistrikt i dagene 16.—
28. september d. å., begge
dage inclusive.

Breve til kommissionen
bedes indenfor nævnte
tidsrum fremsendt under
adressen: Glamsbjerg Ho-
tel, Glamsbjerg.

Ansøgninger om under-
støttelse på skovfogedsko-
len samt arbejdsjournaler
og vidnesbyrd for I. og II.
års elever må være kom-
missionen i hænde inden
15. september d. å.

**Kommissionen for
skovfogedelevs uddannelse**

P. K. V.

T. Tonboe.

**Markvan-
dingsanlæg**

fra Gudenås Fabriker, Silkeborg, Virklund
Brochure og prisliste sendes gerne

FORLANG
„ODIN”
ØL
FINESTE KVALITETER

LØVE GARN

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade

København K

SKOVARBEJDERKURSUS på Skovskolen i Nødebo

Skovskolen i Nødebo kan nu starte med skovarbejderkursus.

Kursus er foreløbig planlagt således:

Fra 16/9 til 12/10 63. Alm. skovarbejderkursus.

Fra 21/10 til 16/11 63. Alm. Skovarbejderkursus.
(Spec. nåletræ).

Fra 25/11 til 21/12 63. Alm. skovarbejderkursus.

De økonomiske vilkår for deltagelse i kursus for skovarbejdere er pr. 1/4 63 ændret og bliver for eftertiden således, gældende for grundkursus på 4 uger:

Arbejdsgiveren yder pr. kursusdeltager:

Driftstilskud til skolen kr. 85,00 + tilskud til kursusdeltageren for tab af timeløn og rejseudgifter p. t. kr. 300,00, ialt kr. 385,00 at betale efter regning fra skolen.

D. A. S. F. yder pr. kursusdeltager, der er medlem af forbundet, det samme som arbejdsgiveren p. t. kr. 385,00.

Skovarbejderen, der deltager i kursus, betaler normalt intet, men får rejsepenge og tab af timeløn refunderet af skolen. Dog skal kursusdeltagere, der ikke er medlem af D.A.S.F. selv udrede det tilskud der ellers udredes af D.A.S.F.

For kost og logi samt undervisningsmateriel betales intet.

Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:

I. J. Nissen, Skovskolen i Nødebo pr. Fredensborg, tlf. 1343.

Private tlf. Forstander E. Oksbjerg, Fredensborg 1247.

Skovbrugslærer H. Madsen, Fredensborg 603.

Skovbrugslærer I. J. Nissen, Fredensborg 1372.

Instruktør V. Mastrup, Hillerød 3807.

Værktøjscentralen er åben for ekspedition hverdage fra 11.00 til 11.45.

**Viborg
Papir-
Comp.**

*Papir &
Papirvarer
en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning*

Sct. Mathiasgade 31—33

Telefon Viborg (0761) 802—803

Aktieselskabet
L. HAMMERICH & CO.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Til alle slags bygninger:

**DANSK
ETERNIT**

Tag- og vægbeklædning

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

Salgskontor:

Kampmannsgade 2 Kbhvn. V
Telefon: Minerva (01 54) *2222

SKANDIA KALK^{A/S}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-51711)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

Gug

Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT^{A/S}

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 11

10. sept. 1963

84. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s h ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg

Indhold: Mergelselskabernes årsmøde 1963. - Aldrig færdig. - Litteratur. - Hedebruget i 1962—1963.

Forsiden: Billedet er hentet fra egnen nordvest for Kolding, hvor der i de gamle løvtræhegn på digerne hyppigt findes rækker af meget gamle ege, som virker meget dekorativt i landskabet og stærkt medvirker til at skabe et udpræget indtryk af, at egnen er et skovlandskab. De fleste af disse træklædte hegn stammer fra perioden i det 18. århundredes sidste halvdel, hvor der agiteredes stærkt for digesætning og hegnsplantning i forbindelse med jordudskiftningen.

Mergelselskabernes årsmøde 1963

Mødet i Filskov havde overvældende tilslutning

Det synes at falde godt sammen med mergelskabernes interesse, når årsmødet lægges på et tidspunkt, hvor det ikke kolliderer med ungskuet. Mødet blev i år afholdt den 13. juli i Filskov, hvor sognerådet havde stillet Kommunegårdens nye sal til rådighed, idet kroen ikke kunne rumme både de 450 frokostgæster, der havde meldt sig, og desuden give plads til årsmødet. Alligevel måtte 120 af deltagerne forlægge frokosten til Sdr. Omme Kro. Der har vist ikke før været så overvældende deltagelse. I det hele taget forløb årsmødet på en særdeles fortrinlig måde, og dette må i høj grad tillægges den fortræffelige lokale tilrettelægning ved formanden for Øgelund Mergelselskab, gdr. Kr. Thaysen og bankbogholder Sv. Løvbjærg, Give.

Årsmødet åbnedes af formanden, gårdejer Egebjærg Thøgersen, Trust. Efter at sognerådsformand Ejnar Nissen havde budt velkommen til Filskov og formanden med forsamlingens tilslutning havde udtalt smukke mindeord om Chr. Nicolajsen, Orten, der var afgået ved døden, valgtes Trier Høj, Lønborg, som dirigent.

Formandens beretning

Egebjerg Thøgersen indledte med at omtale den strukturændring, landbruget er ude i. I gammel tid var man henvist til at benytte stude og heste som trækraft, derfor var det meget om at gøre, at megelen ikke skulle transporteres for langt. Hver lille gård havde sin egen mergelgrav og de større gårde havde en grav i hver mark.

Det blev ved de forbedrede trafikmidler muligt at udnytte gode, fjerntliggende mergellejer til forsyning af egne, hvor der var mangel på mergel. Der blev på den måde mulighed for opdyrkning af den jyske hede. Mergelbanerne er nu afløst af lastbiltrafik på landevejene. Muskelkraft er afløst af maskinkraft ved opgravningen. Det sidste led i denne 100-årige udvikling er vel det, at man nu er ved at gå helt bort fra at benytte den stedlige mergel og henter ren kalk fra få store lejer.

Fragten må være billig, når det kan gå an at køre kalk fra den ene ende af landet til den anden.

Der er kørt mergel i såvel gode som dårlige tider. I de gode tider havde man råd til det og i de dårlige tider havde man ikke råd til at lade være.

I tiden efter 2. verdenskrig er udviklingen gået stærk — nogle mener den er løbet løbsk. De mange nye og gode maskiner har gjort det muligt og rigtigt, at man indenfor mergelselskaberne bestræber sig for at gøre arbejdet helt færdigt, så mergel og kalk bliver leveret *spredt* på marken.

Det år, der nu er gået, er det første år efter indførelsen af de nye regler for kalkhandel og fremstilling af jordbrugskalk, og hvordan er det så gået med de nye regler, har de svaret til forventningerne?

Når vi ser på resultaterne, må vi desværre konstatere, at der ikke var kalk nok af god kvalitet i foråret. Mange værker fik alt for tidligt udsolgt, og det kan skyldes, at der var fremstillet for lidt på grund af dårligt vejr og vel også, at man mange steder ikke havde lagerplads nok. Jeg vil henstille til vore leverandører, at de indretter sig på, at være leveringsdygtige til de tider på året, hvor de erfaringsmæssigt ved, at den store efterspørgsel kommer.

Jeg håber og tror, at forsyningen vil blive bedre i 1963, end den var i 1962.

Angående mergelkørsel var forretningsudvalget inviteret med til et møde for at forhandle om nye priser for transport, da de gældende priser ikke var ændrede siden 1951.

Vognmændene stillede krav om en forhøjelse på ca. 25 % og begrundede kravet med, at al anden kørsel i samme tidsrum var ste-

get med ca. 36 % med monopoltilsynets velsignelse. Efter en del forhandling enedes man om en forhøjelse på godt 10 %.

Da det efter den nye gødningslov ikke er tilladt at forhandle kalk, der indeholder mindre end 70 % kulsur kalk i foreliggende tilstand, og vi alle ved, at der findes og benyttes sådanne lejer, er der fra et mergelselskab blevet spurgt, om en sådan kalk måtte sælges som mergel?

Vi lod forespørgselen gå videre til landbrugsministeriet og fik det svar, at kalk, der forhandles af et mergelselskab, skal opfylde de alm. betingelser efter gødningsloven og må altså *ikke* sælges som mergel.

Konsulent S. P. Sørensens faglige beretning

Når merglingens historie engang skal skrives, vil egnen her omkring Brande og Grindsted komme til at danne et kapitel for sig.

Her var meget store hedestrækninger og kun lidt dyrket land langs vandløbene. Mulighederne for fremskaffelse af brugbar mergel til opdyrkning af hede var små og midlerne kun ringe. Derfor var det beskedne arealer, der fik mergel for ca. 100 år siden, da den store mergling fandt sted i det øvrige land.

Det blev en af Hedeselskabets første opgaver at finde god mergel, og den første mergelsøgning fandt sted i 1867 i egnen mellem Arnborg og Brande.

I 1885 blev Grindsted-Grene mergelspor anlagt og virkede helt til 1936. Det var i 1934 blevet omdannet til Stilbjærg Mergelselskab, som fortsatte arbejdet. I mellemtiden har der her på egnen været udført store mængder mergel på flyttelige spor (mergelbaner), f. eks. fra

Hvelplund	131.000 m ³ fra 1909—26
Husum-Ulkær	135.000 » » 1912—26
Stenderup	146.000 » » 1914—16
Ringive	28.000 » » 1923—25
Grindsted	243.000 » » 1926—28

Siden transporten på flyttelige spor hørte op i 1936 er der kørt mergel ud i lastbiler af selskaber i Stilbjerg, Sdr. Omme, Vorslunde, Ringive, Brandure, Drantum og Øgelund.

Det er en virksomhed, der har sat sit spor i Slaugs herred, sådan at herredets 70 % hede i 1850 var svundet ind til ca. 10 % i 1950 og nu er der endnu mindre.

De mænd, som gik foran i dette arbejde, fortjener at mindes med tak.

De klimatiske betingelser for arbejdet med kalk og mergel var meget dårlige i 1962, idet nedbøren var langt over middel i sommerhalvåret og solskins-timernes antal tilsvarende under middel.

Der bliver nu mange steder bygget store lader til opbevaring af kalken, så den kan udleveres, når kunderne ønsker det. Men vi må være klar over, at det koster mange penge at bygge huse og de skal forrentes og afdrages af de

penge, der kommer ind for kalken. Det er derfor meget rimelig, at den landmand, som aftager kalken direkte fra produktionsstedet om sommeren, får et afslag i prisen.

De fleste værker er indstillet på at fremstille kalken i tiden fra april til september, d. v. s. ca. 4 måneder i den tørre tid. Det vil da være mulig at få en del kalk tør ved sol og vind, og såfremt man er gode venner med vejrguderne og iøvrigt råder over areal og mandskab nok, giver det en billig produktion.

Man må stile efter at bygge værker til mekanisk fremstilling af en mindre daglig produktion året rundt med anvendelse af nogle få folk, som til gengæld er beskæftiget hele året. I den fugtige tid må man kunstigt tørre kalken så meget, at den kan behandles i maskinerne. Lagerrummene må have en sådan størrelse, at de kan rumme $\frac{1}{2}$ års produktion og der må kunne udleveres uafhængig af vejret. Den situation, vi havde i foråret, skulle nødigt gentage sig.

Den 1. juli trådte den nye gødningslov i kraft og det må være på sin plads at nævne nogle af de væsentligste bestemmelser af betydning for mergel- og kalkarbejdet. Vi slipper således for at veje mergelen ud, idet lovens § 22 siger: »Mergel, der leveres til medlemmer af andelsselskaber, som har opnået begunstigelser i henhold til gældende lov om begunstigelser for mergelselskaber, omfattes ikke af bestemmelserne i denne lov.«

Det vil sige, at mergellevering kan foregå som hidtil.

Jordbrugskalken falder derimod ind under loven, og det er særligt landbrugsministeriets bek. af 18. juni 1963, vi skal være opmærksomme på, for den indeholder i §§§ 8, 9 og 10 de væsentligste bestemmelser, som skal følges.

§ 9, stk. 1. »Grundforbedringsmidler, der i salgsført tilstand indeholder mindst 70 % kulsur kalk, skal benævnes jordbrugskalk, hvilken benævnelse ikke må benyttes for andre grundforbedringsmidler.

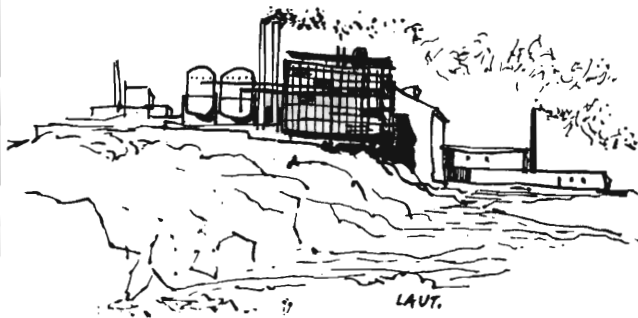
Stk. 2. Jordbrugskalk må kun sælges i en af følgende findelingsgrader:

- a. Pulveriseret jordbrugskalk.
- b. Findelt jordbrugskalk.
- c. Knust jordbrugskalk.
- d. Harpet jordbrugskalk.

Stk. 3. Partikelstørrelsen i pulveriseret jordbrugskalk må højst være 1 mm, i findelt jordbrugskalk højst 5 mm, i knust jordbrugskalk højst 10 mm og i harpet jordbrugskalk højst 20 mm. Findelt, knust og harpet jordbrugskalk skal indeholde mindst 40 % partikler under 1 mm. Andre partikelstørrelser må ikke angives.

Stk. 8. Et kalkningsmiddel, der sælges som tørret, må, når køberen modtager det, højst indeholde 5 % vand.

§ 10, stk. 1. Indholdet af virksomt stof i andre kalkningsmidler end mergel skal angives som procent kulsur kalk (calciumcarbonat) af vægten i foreliggende tilstand.

Portland-Cement
til
mange
formål-

PORTLAND-CEMENT

opfylder rigeligt normkravene. Høj konstant kvalitet - benyttes overalt til betonarbejder, hvor ikke særlige grunde taler for en specialcement.

RAPID-CEMENT

- den hurtighærdnende Portland-cement til betonarbejder, der skal være hurtigt færdige, til betonvarer og til støbning i koldt vejr.

SUPER-RAPID-CEMENT

- den ekstra hurtigt hærdnende Portland-cement til betonarbejder, der haster, til støbning i koldt vejr, til præfabrikation og forspændt beton.

Trekanten - Deres kvalitetsgaranti

DK DANSK CEMENT CENTRAL

■ AKTIESELSKABET AALBORG PORTLAND - CEMENT - FABRIK ■
KØBENHAVN V. DANMARK

Klit

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

Atkinson's

KALK- & KUNSTGØDNING- SPREDER

SPREDALL MK V

TIL ALLE MATERIALER SOM:

**KALK - KUNSTGØDNING - SALT -
SLAGGER - GRUS - KRIDT - GIPS etc.
I TØR, VÅD ELLER KLUMPET STAND**

LASTEEVNE: 2 tons - ca. 2 m³
SPREDEBREDDE: Fra 6,1 til 7,6 meter
KAPACITET: Fra 50 kilo til 9880 kilo pr. ha.

Forlang brochure og pris!

LINDINGER TRADING CO. A/S

RØDOVREVEJ 239 KØBENHAVN . VANLØSE
TELEFON (01) 70 34 56

Stk. 2. Såfremt et kalkningsmiddel — bortset fra mergel — indeholder over 20 % vand i salgsført tilstand, skal vandindholdet, angivet i procent med det hele tal, der ligger nærmest over det med 1 decimal bestemte analyseresultat, anføres på slutsedlen (følgesedlen, vejsesedlen).«

Der er tale om 4 sorteringer, men det bliver navnlig *knust jordbrugskalk* 0—10 mm og *harpet jordbrugskalk* 0—20 mm, som vil blive anvendt af selskaberne.

Læg mærke til, at vandprocenten skal angives, hvis den er over 20 %. Så kan kalken nemlig ikke spredes jævnt og den vil klumpe i vognene.

De fleste mergelselskaber tilbyder nu medlemmerne mergel *leveret spredt på markerne* for et tillæg til prisen på 5—6 kr. pr. t efter forholdene. Der er kommet et ret stort antal af de nye traktortrukne spredere ud til maskinstationerne. De spreder godt, når kalken er tør, og de kan også bruges til kunstgødning.

Priserne for kalk er uændrede:

Harpet jordbrugskalk	0—20 mm.....	10—12 kr.
Knust	»	0—20 » 14—16 »

Mergelpriserne er steget lidt, idet der nu i reglen betales 0,75—1,00 kr. pr. m³ for selve mergelen og 3,00—3,50 kr. for opgravning, alt efter forholdene.

Mergelafdelingen har i 1962 ekspederet 24 nye sager til landvæsenkommissioner for en samlet sum af ca. 2¹/₄ mill. kr.

Planlagte arbejder	1960	1961	1962
Antal sager	31	29	24
Antal aftagere	2.523	2.753	1.690
Mængde mergel.. . . .	128.112 m ³	92.462 m ³	73.510 m ³
Mængde kalk	63.895 t	94.705 t	50.370 t
Anslået udgift	3.031.648 kr.	3.518.087 kr.	2.263.456 kr.

De planlagte arbejders størrelse og antal er gået stærkt tilbage i forhold til de foregående år.

Af de efter krigen dannede 158 selskaber har 50 været virksomme. Heraf har 30 leveret kalk alene, 14 mergel alene og 6 har leveret både kalk og mergel.

De årlige leveringer af kalk og mergel gennem selskaber fremgår af den beretning, der fra Hedeselskabets årsmøde er omtalt i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 9.

I forhold til de nærmest foregående år er produktionen i 1962 formindsket med omved 25 %. En granskning af oplysningerne fra de enkelte firmaer gør det øjensynlig, at det er de vanskelige produktionsvilkår i forbindelse med overgangen til fremstilling af mere findelt jordbrugskalk, der er skyld i den store nedgang og ikke svigtende efterspørgsel.

Vi må håbe, at 1963 må give mulighed for at indhente det, der ikke blev nået i 1962. Et nærmere studium af Landbo- og Husmandsforeningernes plan-teavlsberetninger for Jylland viser, at konsulenterne viser kalkspørgsmålet stigende interesse og opfordrer kraftigt til at bringe jordens kalktilstand i bedst mulig orden.

Regnskabet

forelagdes derpå af kassereren, *Th. Mølholm*, Aarup. Driftsregnskabet balancerede med 11.860 kr. og udviste en kassebeholdning på 6673 kr., lidt mindre end året før. Til forsøgsarbejdet var der som gaver fra opløste selskaber indgået ialt 5550 kr.

Forhandlingen

kom væsentlig til at dreje sig om mikronæringsstofferne forhold til kalkningen.

Gdr. *Hans Damgaard*, Vridsted-Vroue Mergelselskab, bragte en tak for beretningen og konkluderede den i en tak til Hedeselskabet og konsulent S. P. Sørensen for altid beredvillig hjælp og vejledning.

Direktør *Fr. Heick* understregede, hvad kalkning og mergling havde betydet for Filskovegnen. Arbejdet må følges op. De videnskabelige og tekniske hjælpemidler må anvendes. Kalk og mergel må bringes direkte ud på marken og i de mængder, jordbundsundersøgelsens resultater angiver. Forsøgsarbejdet vigtigt, der er meget der trænger til belysning. Det er således slet ikke givet, at vi skal tage afsked med mergelen. De optrædende mangelsygdomme kan godt stå noget i forbindelse med overgangen fra mergel til kalk. Når teknikken udnyttes rigtigt, er det ikke usandsynligt, at mergelen godt kan klare sig i konkurrencen med kalk. Der er jo iøvrigt ting, der tyder på, at der kan bruges mindre kalk, end man tidligere har troet, og på den anden side kan rigtig anvendt kalkning måske spare en del af den kostbare gødning. Hvor bederoerne således klarer sig dårligt kan det godt være en følge af dårlig kalktilstand, og forhåbentlig vil bl. a. denne sommer måske give svar på nogle af spørgsmålene herom. Mergelselskabernes indsats er et led i at lette landbrugets almindelige investering.

En af de følgende talere fremsatte et ønske om, at Hedeselskabet påtog sig al kontrol med kalkningsmidlerne. Dette medførte, at formanden meddelte, at Hedeselskabet kun kontrollerede selskaberne, og at statens kontrol med kalkværkerne kunne man have fuld tilid til.

På givne foranledning udtalte konsulent *Johs. Olesen*, Skanderborg, at det ville være upraktisk at blande mikronæringsstoffer i mer-

gel og kalkprodukterne. Det var så små og fine mængder, det drejede sig om, at de f. eks. under transport slet ikke kunne bevares som jævnt iblandet, de ville blive rystet fra. Det er i kunstgødningen, vi skal have mikronæringen. Mangelsygdomme behøver ikke at betyde, at vi skal gå tilbage til mergelen, men derimod, at vi skal have de nødvendige stoffer tilsat kunstgødningen, sådan som vi også forlængst er begyndt at få det.

Bl. a. vil magnesium — fortsatte Johs. Olesen — sat til gødningen i stigende mængder. Det er ganske givet, at en grundgødskning med magnesium bør gennemføres mange steder, navnlig på den lettere jord. Det har vist at kunne give fantastiske resultater, selvom vi endnu ikke ved noget absolut herom og hvorfor eller hvor meget, der skal bruges. Magnesiumtallene fortæller en hel del om, hvor meget der skal anvendes, men det er også stærkt afvigende efter afgrøderne, der har været forud, eller som man vil bruge magnesiets til. Magnesium udvaskes kraftigt, man anslår det til et underskud på 10—15 kg pr. ha pr. sædskifte — der er dog meget, man ikke ved endnu herom, bl. a. viser symptomerne for magnesiummangel i roerne på udtyndingsstadiet, men kan så udlignes lidt efter lidt.

Niels Lykke, Thy, efterlyste et fortsat arbejde for igen at opnå transporttilskud. Samme taler advarede meget stærkt imod de nye jordlove, der ville fratage landmanden al ret til sin egen jord. Det var ikke et københavnsk kontorstyre, at landbruget havde brug for.

Formanden besvarede forskellige forespørgsler og sagde bl. a., at der burde have været gennemført en længere overgangsordning, inden de nye kalklove gennemførtes. M. h. t. transporttilskudet, så ventede bestyrelsen stadig på svar på dens tidligere henvendelse. Der var iøvrigt rykket for svar.

Sv. Aage Andersen, Biering, foranledigede, at *Johs. Olesen* oplyste, at anvendelse af flydende ammoniak formentlig tærede noget på jordens kalkindhold. Man anslog det foreløbig til ca. 3 kg kalk pr. kg kvælstof. Blandingsgødningen Urea bruger dog omtrent det samme som flydende ammoniak.

Christoffersen, Vesterlund, takkede for direktør Heicks udtalelser om mergel. Det var sikkert bedst at bruge mergel på den sandmuldede jord og råkalk til vedligeholdelse.

Frede Hansen, Fæsteholt, havde af erfaring i arbejdet lært, at mergel, der fandtes i rimelig afstand, med ca. 50 % kalk var ligeså billig i brug som råkalk, og så fik den lette jord på anden måde mere ud af det. Han rettede en varm tak til konsulent S. P. Sørensen for god hjælp, og sluttede med at omtale de gode resultater, hans selskab

havde haft ved at arbejde med en spreder — det havde været fortrinligt arbejde. Spredningen skal gå hånd i hanke med tilkørslen, så er der balance i det hele.

P. Hansen, Lunde, anbefalede at interessere sig for mikronæringsstofferne. Den gamle vittighed med, at man skal holde tidsler og konsulenter fra sin havremark duer ikke. Tværtimod skal vi bruge konsulenterne. Taleren mindede om, at tinglysningens udslettelse, når der betales kontant eller arbejdet var afsluttet, var noget af det vigtigste i en bestyrelses arbejde.

Efter endnu en del udtalelser om forskellige detaljer, *godkendtes* beretning og regnskab.

Valg

Til bestyrelsen genvalgtes *A. Christoffersen*, *Vesterlund*, *Fr. Faber*, *Hassig*, *Chr. Kvorning Jensen*, og nyvalgt blev *L. Pedersen*, *Sig. Revisorerne* genvalgtes.

— — —

Efter generalforsamlingen kørte hele det store selskab til Grindsted til et fælles kaffebord. Her fortalte vicefængselsinspektør *Lerche* og landbrugsleder *B. Bollesen* om virksomheden på Statens Arbejdshus ved Sdr. Omme som en indledning til det efterfølgende interessante besøg på Arbejdshuset. Deltagerne studerede her med største interesse det vældige opdykningsarbejde, der er sket på disse tidligere meget fattige jorder. Læplantningsarbejdet og den fine kvægbesætning var genstand for megen opmærksomhed.

Dagen sluttede med en vellykket fællesspisning på »Borgergaarden« i Give, hvor hr. *Løvbjærg* fortalte mange specielle træk om egnens udvikling.

H. S.

Aldrig færdig . . .

Fra De samvirkende plantningsforeningers årsmøde i Frederikshavn

De samvirkende plantningsforeningers årsmøde i Frederikshavn den 31. maj lededes i år for første gang af den i fjor nyvalgte formand, gdr. *Johs. Callø*, *Bevtoft*. Som sædvanligt var der meget stor tilslutning fra alle egne af landet.

Efter en hjertelig velkomst af byens viceborgmester *Chr. Pedersen* redegjorde *Johs. Callø* for årets forløb og gav herunder meddelelse om A/S Jydsk Landvindings gave på 3.500 kr. årligt i fem år til foreningens formål. I sin beretning omtalte formanden den vanskelige situation, foreningens virksomhed havde været ude for ved den i 1962 gennemførte nedskæring af det forventede og beregnede tilskud til plantepriiserne. Han bragte Hedeselskabet en varm tak for den måde, Hedeselskabet havde taget sagen på. De manglende 621.000 kr. havde Hedeselskabet lagt ud af egne midler, uden at det i øjeblikket kan ses, hvorledes det skal blive dækket ind. Det er uforståeligt, at de bevillende myndigheder kan stille sig således, når alle er enige om, at læplantningen er en af de bedste produktionsfremmende foranstaltninger. Plantningsfolkene er klare over, at arbejdet skal fortsættes og udbygges og det gamle fornyes. Formanden udtalte sin beklagelse over, at Det flyvende Korps efter 25 års virke nu måtte omlægge sin arbejdsform, men håbede, at det måtte finde en rigtig måde at føres videre på, bl. a. ved mekanisering. Vort motto i læplantningsarbejdet skal stadig være: »Aldrig færdig, altid på vej.«

Afdelingschef, skovrider *B. Steenstrup*, Hedeselskabet, afgav derefter en faglig beretning med bl. a. en detaljeret redegørelse for hændelsesforløbet omkring statstilskuddet, således som det er refereret i Hedeselskabets årsberetning i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 8 I alt er der i årets løb uddelt 9,4 mill. nåletræ og 2,6 mill. løvtræer til en værdi af 1,7 mill. kr. til 10.087 modtagere.

Læ-konsulent *Frode Olsen*, Skanderborg, fortsatte med en del oplysninger om sit arbejde i det forløbne år. Hele læplantningsarbejdet er i virkeligheden en nødvendig form for landskabspleje, der aldrig kan afsluttes. Et rundspørge til 56 jydsk landbrugskonsulenter havde resulteret i, at 35 konsulenter meddelte, at der inden for deres arbejdsområder var helt utilstrækkelig læplantning. De igangsatte forsøg fortsættes eller er udvidede. Det samme gjaldt forsøgene med kemisk ukrudtsbekæmpning. Til efteråret håbede konsulenten at kunne offentliggøre en foreløbig undersøgelse af hegnstyper og kulturmetoder. Af indkomne spørgeskemaer fremgår det, at problemerne er mange og store, idet bl. a. 41 % af beskrevne hvidgranhegn er åbne forneden og 39 % af seljerønhegnene ligeledes er for åbne.

Foreningens kasserer, fuldmægtig *Jagd*, Viborg, forelagde regnskabet og efter nogle bemærkninger fra forskellig side blev beretninger og regnskab godkendt.

Formanden genvalgtes enstemmigt.

Formanden foretog derefter uddeling af 4 sølvbægre og Krøiers legat, alle som udtryk for fremragende indsats for læplantning.

Sølvbægrene tildeltes den 82-årige bornholmer *G. Cordua*, Vestermarie, der dog ikke var tilstede på mødet, og *Asta og Laust Søndergaard*, Redsted på Mors, *Martin Karl Rasmussen*, Store Ajstrup, og *Kirstine og Peder Clausen Nielsen*, Agersnap. *Niels Svaneborg*, Vust, modtog Krøiers legat på 550 kr.

Ved overrækkelsen udtalte formanden, at plantnings sagen er en national opgave. Modtagerne af sølvbægrene og legatet er gode eksempler for efterslægten på, at det kan nytte at plante.

Den følgende dags udflugt fandt sted i det fineste tænkelige vejr, og de 200 deltagere besøgte bl. a. Kragsskovhede-lejren, Raabjerg Mile, Kandestederne og Tolne Skov.

Litteratur

Dræning af marskjord

Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

711. meddelelse, 3. april 1963.

I meddelelsen offentliggøres de første resultater fra et dræningsforsøg i Ny Frederiksborg, omfattende fire forsøgsår.

I denne ca. 100 år gamle kog består jordbunden af en middelsvær klægjord. Jordbunds fysisk befunder de øvre jordlag sig i et stadium, der er karakteriseret ved høje reaktionstal. Strukturen er god, fordi omdannelsen af natriumler til calciumler er ført til ende.

På forsøgsarealet er der anvendt to drænafstande, nemlig 18 og 24 meter, og drænene er nedlagt i dybder på 80 og 115 cm. Forsøgsplanen omfatter således fire kombinationer med en drænafstand på 24 meter og en drændybde på 80 cm som svageste led, og en dræning på 18 meter og en dybde på 115 cm som kraftigste afvanding.

På arealet er der gennemført udbytteforsøg i fem skifter, heraf tre med korn, en med bederoer og en med varig græsmark.

Der er ført periodisk kontrol med drænledningernes vandføring og med grundvandspejlets beliggenhed.

Uanset drænafstand lå vandspejlet i månederne januar-marts som gennemsnit for de fire år i dybder på ca. 57 cm og ca. 75 cm ved henholdsvis 80 og 115 cm drændybde.

I 1962 blev vandspejlsbevægelserne fulgt vækstperioden igennem. Drænene i 80 cm's dybde var vandførende til omkring 15. maj og i 115 cm's dybde til omkring 1. juni.

Udbyttetallene ligger meget højt. I gennemsnit for de fire år blev udbyttet i korn i hkg pr. ha henholdsvis 51,0 og 53,4 for svageste og kraftigste dræning.

Udbyttet stiger jævnt med stigende dræningsintensitet i både korn, bederoer og græs.

Der drages den konklusion af resultaterne, at der opnåes en god dræning ved at lægge ledningerne på ret stor afstand og i en relativ grund dybde. En forøgelse af drændybden vil dog være økonomisk forsvarlig, medens en tættere dræning vil være for dyr i forhold til det opnåede merudbytte.

De fire drænings-kombinationer afgiver kun et beskedent materiale til vurdering af behov og økonomi i denne marskjordsdræning. Det anbefales da også at anvende større drændybder end i forsøget, nemlig ca. 120 cm.

Den omstændighed, at en større dræningsintensitet ikke skal opnåes ved mindre drænafstand, men derimod ved større drændybde, kan rejse særlige problemer.

Rentabiliteten ved anvendelse af forskellige dræningsintensiteter vil nemlig ikke alene være et spørgsmål om de nemt beregnede udgifter til etablering af detailafvandingen, men i høj grad være bestemt af en dybere og dermed dyrere hovedafvanding af de flade marskarealer.

K. Sandahl Skov.

Ny måde at anskueliggøre befolkningens fordeling på

Befolkningsstatistikken er et vigtigt værktøj, når man skal vurdere og planlægge udviklingen. Drejer det sig om et mindre geografisk område, f. eks. en kommune, kan tallene bruges umiddelbart, men hvis man skal overskue befolkningens fordeling og vandringer i hele landet eller en større del af dette, er det nyttigt at omsætte statistikkens oplysninger til »kortsprog«.

Ingen af de hidtil anvendte former har dog været helt tilfredsstillende, og i en publikation, »Skematiske befolkningskort«, som er udsendt af Landsplanudvalgets sekretariat, har universitetslektor, mag. scient. og cand. polit. *Kristian Antonsen* forsøgt med en ny metode. Han har lagt kvadratnet over Danmarkskortet og fyldt firkanterne ud med oplysninger fra en række folketællinger.

Lektor Antonsen har som grundlag for sit arbejde anvendt folketællingerne i 1935, 1950 og 1960, og han har i publikationen gjort grundigt rede for, hvordan han er gået frem. Da tællingerne foregår kommunevis, og kvadraternes sider nødvendigvis gennemskærer kommunen, har der måttet foretages mindre tillempninger af det statistiske materiale. Det er dog alligevel lykkedes at skabe en række kort, ved hjælp af hvilke man hurtigt og nogenlunde præcist kan danne sig et billede af den befolkningsmæssige fordeling i Danmark og de forskydninger, der foregår. En række interessante slutninger om den fremtidige udvikling drages også i tekstafsnittet.

Selv om der er tale om et metodeeksperiment, er der allerede ud af dette kommet materiale, som kan være til stor praktisk nytte f. eks. for kommunalfolk og andre, der i deres daglige arbejde beskæftiger sig med udviklingsproblemer og planlægning.

En bog om Tjele

I foråret udsendte forvalter på Tjele gods gennem mere end en menneskealder *Gunnar Hansen* en meget læseværdig og god bog om »Tjele«. På næsten 200 sider fortæller han i tekst og billeder med en bemærkelsesværdig umiddelbar fortælleglæde om alt det meget, han ved og har samlet sammen om godsets historie, om de mennesker, der har levet indenfor dets historiske mure og om de begivenheder, der gennem tiderne har udspillet sig, mange af disse af betydning vidt ud i det danske samfundsliv.

Meget af det, der fortælles vil være kendt fra andre skriftlige kilder, men her er det samlet, så det danner en helhed, en sammenhæng fra gården første gang nævnes omkring 1390 til den gennem de forskellige arveskifter og handel mellem en række af kendte adelsslægter ender i slægten Lüttichaus hænder i 1738 og i 1759 blev et stamhus.

Forfatteren genopfrisker alle de mere og mindre kendte anekdoter og historiske kendsgerninger om »den skotske kvinde« på Tjele, om Marie Grubbe, om Jørgen Skram, om den kvindekære Levetzau og mange andre ting, hyppigt på baggrund af samtidige begivenheder i Danmark, således at bogen kommer til at virke både underholdende og personligt præget.

Det mest udførlige og også største afsnit i bogen er omtalen af slægten Lüttichaus liv og færden på Tjele i de forløbne 225 år siden overtagelsen. Beretningen herom bærer præg af forfatterens stærke indleven i emnet og hans direkte samfølelse med en lang række begivenheder, der er hændt i hans tid på Tjele. Det er mange gange begivenheder og forhold, som for den udenforstående synes tillagt lidt for megen betydning, men det skal tilføjes, at det alligevel tjener til at give et helhedspræg og et tidsbillede, som også har sin særlige værdi. Det er altid velgørende at høre et følsomt menneske lukke op for meninger og tanker, der sædvanligvis ellers ikke gives adgang til. Lejlighedsvis springer forfatteren dog langt udenfor emnet og moraliserer over nutidige forhold udenfor godset, uden at det tjener noget egentligt formål.

Den nuværende besidder af Tjele, kammerherre *Chr. Lüttichau* har skrevet et forord til bogen, hvori han takker for, at forvalter Gunnar Hansen — helt af egen drift — i skriftlig form har nedfældet sin viden om Tjele, og fordi denne fremstilling er båret af en sjælden følelse af samhørighed til slægten Lüttichau og dens hjem.

Bogen koster 22,00 kr. og kan fås ved henvendelse til forfatteren.

*

Det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark har som 2. hæfte af bind 28 udsendt 3 afhandlinger. *H. Holsteiner-Jørgensen* skriver om: Et gødningsforsøg i en kultur med rødgran og japanske lærk på Klosterheden. *Erik Holmsgaards* og *Ole Scharff's* afhandling handler om: Levende stød i rødgranbevoksninger, og i den 3. afhandling behandler *O. Kjersgaard*: 18 træarters højdevækst på et forsøgsareal i Staurby skov.

DERES
højre
hånd...

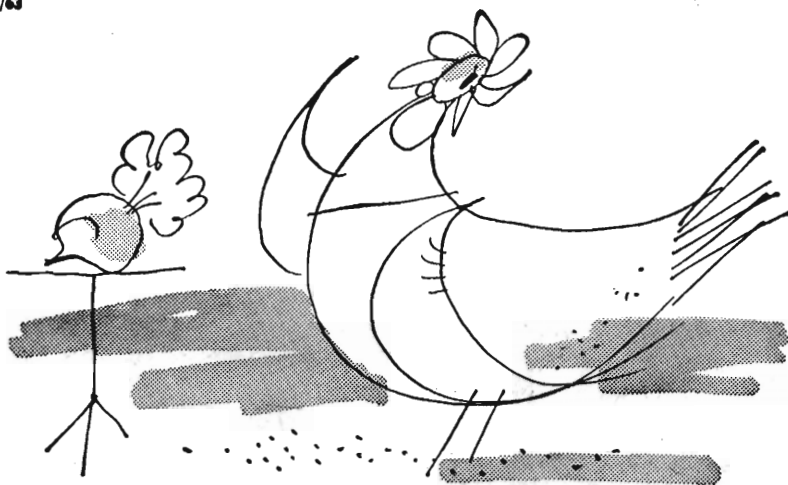

DAVID BROWN

De kan stole på DAVID BROWN. Den er sikker og pålidelig daglig hjælp hele året rundt. DAVID BROWN kan det hele. Den kendte, effektive TCU vægtoverføring og differentiallysen forebygger hjulslip... sparer tid og penge i vanskeligt terræn. I standardudstyr og driftøkonomi giver DAVID BROWN også mest for pengene!

Ring eller skriv —
vi sender Dem gerne brochurer

A/s LANTRACO
ROSKILDE • TLF. (03-366) ROSA *5450

... Hønemor vil ikke have roer ...
- heller ikke om søndagen!

... for roer er slet ikke hendes livret! Det ved enhver moderne landmand. Hønemor skal have sine specielle yndlingsretter — ellers giver hun ikke det udbytte, som er så nødvendigt for hele økonomien!

Også når det gælder olie til dieselmotoren, er det af afgørende betydning at vælge det rigtige. De moderne motorer belastes så længe og intensivt, at kun specialolien kan sikre motoren lang levetid. De skal som alle erfarne brugere af dieselmotorer vælge Shell Rotella Oil, den holder motoren ren og reducerer sliddet på de vitale dele til et minimum. Omkostningerne til motorolie er små i forhold til de samlede driftsudgifter, og anvendelsen af den rigtige olie betaler sig gennem lavere vedligeholdelsesudgifter.

Shell-smurt er vel-smurt

Shell Rotella Oil

specielt udviklet til smøring af moderne dieselmotorer

Hedebruget i 1962-1963

J. E. Foged.

Hedebrugets såkaldte »lille« generalforsamling fandt den 27. juli sted i Viborg i nærværelse af godt et halvt hundrede medlemmer.

Indledende meddelte formanden, *J. Foged*, at tre af Hedebrugets lokalforeningsformænd, *Hans Møller Madsen*, Aarre Lokalforening, *Frands Jørgensen*, Bryndum Lokalforening, og *Anton Pedersen*, Engesvang Lokalforening, er afgået ved døden. De havde alle virket som lokalforeningsformænd i 30 år, og der udtaltes mindeord om dem.

Indenfor Hedebruget vil de tre lokalforeningsformænd blive husket

for deres gode og trofaste medarbejderskab.

I fjor tiltrådte folketingsmand *J. Foged* som selskabets nye formand, og det faldt derfor naturligt, at *J. Foged* indledte sin kortfattede beretning med at udtale glæde over, at *Laust Nørskov* igen rask og rørig som selskabets afholdte æresmedlem kunne være til stede.

Formanden omtalte i sin beretning, hvorledes arbejdet umærkeligt glider over fra det ene år til det næste, det gik støt og roligt, og derfor måtte der rettes en tak til medarbejderne, der med konsulent *Davidson* i spidsen udretter et trofast arbejde, som nyder alles tillid. Det er en samfundsnyttig og gavnlig opgave, at opdyrke de tilbageværende dele af heden, så det må hilses med beklagelse, at tilskuddet er nedskåret til 180.000 kr. Forhåbentlig kan der dog fortsættes med at yde 110 kr. som tilskud pr. ha opdyrket hede. Det er ikke betydeligt, men det er en velkommen håndsækning fra samfundet.

Hedebruget agter at gå igang med forsøg på allerede opdyrket hedejord, og dertil vil der blive god brug for de 7.500 kr., som A/S Jydsk Landvinding har skænket selskabet årligt igennem de næste fem år. Formanden adresserede en varm tak for denne store gave til Jydsk Landvindings formand *E. Vestbo* og dets direktør *N. Basse*. Forsøgene skal være en videreførelse af dybdebearbejdningens forsøgene, og det er hensigten at bede hr. *Davidson* samle alle sine erfaringer om dybdebearbejdning og opdyrkning i en beretning.

I årets løb er der ydet 110 kr. i opdyrkningstilskud pr. ha for ialt 1849 ha. Til 88 nybyggere er anvendt 33.500 kr. Til forsøgene er

anvendt 33.905 kr. Lønningerne havde udgjort 27.307 og administrationsomkostningerne ialt 9.910 kr.

Beretning og regnskab, der blev forelagt af konsulent Davidsen, blev godkendt. Alle valg var genvalg.

På mødet blev givet meddelelse om, at Hedebruget havde tildelt Krøiers legat til *Nielsine og Kr. Rask*, Simested, og Hedebrugets sølvbæger til *Terman Bæch*, Kamp ved Ribe, og *Johanne og Jacob Lund*, Olling ved Kibæk. Sølvbæger til lokalforeningsformænd, der har virket 25 år i Hedebrugets tjeneste, overræktes til *Jens Jespersen*, Hvalpsund, og *Valdemar Mathiesen*, Vorbasse..

Købmand *Poul Kjellerup*, Romlund, og plantør *B. Højmark*, Lem, der i 50 år har været opmålere for Hedebruget, fik tilkendt diplom.

Den tidligere formand, hr. *Laust Nørskov* foretog uddelingen af disse hædersgaver og hyldede modtagerne med hjertelige ord.

Formanden for Hedeselskabets repræsentantskab, godsejer *A. Olufsen*, Quistrup ved Struer, overrakte sølvbægre fra Hedeselskabet til *Marie Kirstine Pedersen*, Grindsted, hvis mand er død efter, at indstillingen forelå, til *Anine og Christoffer Pedersen*, Jerrig ved Grindsted, og til *Jensine og Thomas Grønbæk*, Vorgod.

I få ord — ★

★ ★

Rationaliseringens betydning

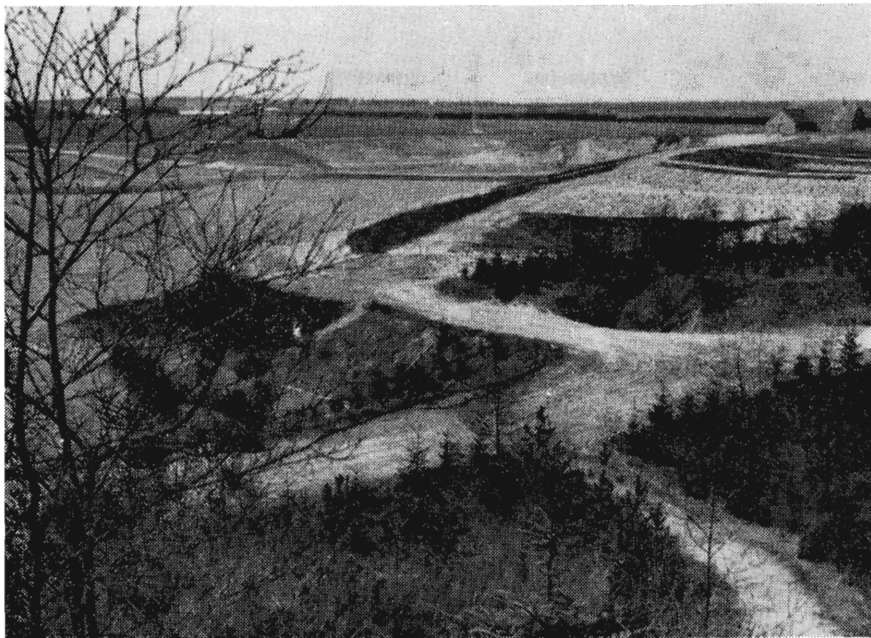
Trods de store stigninger i arbejdslønnen i Sverige indenfor skovbrug og savværksindustrien viser en svensk oversigt over priserne på trævarer, at disse stort set har været uforandrede i den sidste 10-års periode. I samme periode er timelønnen steget med 85 %, men rationalisering på alle mulige områder har holdt produktpriserne næsten uforandret. Det tilføjes dog, at nettoprovenuet har været nedadgående.

På de svenske skovveje, hvor man ved, at vildtet hyppigt krydser om natten, vil der i dette efterår forsøgsvis efter hollandsk forbillede blive opstillet ialt 5.000 stålspejle. Når bilernes lygter på lang afstand rammer spejlene, kastes lyset i glimt ind i skovmørket og advarer dyrene. Sammenstød mellem elsdyr og biler har hidtil givet anledning til hyppige trafikuheld. Det drejer sig årligt om ca. 1.500 større dyr, der dræbes ved påkørsel.

*

I Jämtlands len i Nordsverige er *bjørnene* ved at blive et problem, idet antallet er i stigning. Der menes nu at være en stamme på ca. 100 dyr. Samtidig søger man i Härjedalen at skabe et vildmarksreservat på ca. 600 kvadratkilometer omkring Sonfjällets urskovsdale, hvor bjørn og elg kan færdes nogenlunde uforstyrret.

*

Den smukke udsigt over tilplantningerne i *Fiskbæk Briketfabriks* afgravede og planerede brunkulsleje. Allerede i 1940 begyndte man at tilplante de første arealer, som nu forlængst har skovkarakter. Billedet her viser udsigten over nyere tilplantninger omkring den opståede 10—15 meter dybe sø.

*

Skovmuseum på Hjerl Hede

Hjerl-Fondens bestyrelse har taget beslutning om i umiddelbar tilknytning til »Den gamle Landsby« i de kommende år at oprette en ny afdeling — et *skovmuseum*.

Tanken er fremsat af inspektør *Mogens Wittusen*, og efterhånden er der skabt kontakt med specialister inden for skovbrugsvidenskaben. Aboretforstander *Syrack Larsen* har således om et skovmuseum på Hjerl Hede sagt, at stedet er ideelt, et godt sted, en gammel skovegn, der minder om tiden, da den jyd-ske skov dominerede, om dens forfald og om dens genskabelse. Vi har her et område, hvor der *har været* skov, hvor skoven er gået tabt, og hvor den er *gen-vundet* påny.

Skovmuseet tænkes placeret på ca. 5 tdr. land sydøst for »Den gamle Landsby«, og her tænkes foruden på en række bygninger karakteristiske for skovbrugget bl. a. på demonstration af forskellige for skoven særprægede arbejdsformer. På den måde skabes der mulighed for et sidestykke til den levende landsby. De bygninger, man håber at kunne skaffe til skovmuseet, omfatter bl. a. skovridergård, skovfogedgård, skovløbersted og skyttebolig, der tænkes udstyret med indbo, redskaber og andet udstyr svarende til deres oprindelige anvendelse. Også selve arbejdet i skoven før og nu vil blive vist f. eks. ved anlæg af savgrave og kulmiler, og der er tænkt på tørvegravning i betragtning af, at denne virksomhed før i tiden mange steder hørte under skovens administration.

Om planerne har formanden for Skovhistorisk Selskab, lektor *P. Chr. Nielsen*, sagt, at selskabet med stor interesse ser på planen om en skovhistorisk afdeling på Hjerl Hede, hvor måden, hvorpå skove har været drevet, og alt, hvad dertil hører, kan blive historisk belyst, og at selskabet med interesse vil medvirke til, at planen bliver realiseret.

Det er nu Hjerl-Fondens håb, at den efter at have påbegyndt realiseringen af planen, der selvfølgelig vil tage år til sin fuldførelse, og dertil fundet støtte

hos videnskabelige kredse, også vil finde forståelse og støtte hos offentligheden, det gælder i første omgang om hjælp til at finde egnede bygninger, redskaber o. l. indenfor de antydede rammer. Direktør *Finn Hjerl-Hansen* er formand for Hjerl-Fonden.

*

Spørgsmålet om *naturparker* optager i stigende grad alverdens lande. I Europa er Tyskland længst med 24 parker omfattende 1.200.000 ha, Sverige har 15 med 415.000 ha, Polen 12 med 77.000 ha og Holland 4 med 45.000 ha. England figurerer med 10 parker med ialt 1.360.000 ha, men her er en meget stor del af de angivne arealer, dels kun planlagte og dels begrænsede af indskrænkende særbestemmelser.

Såvidt vides foreligger der *stadig ingen registrant* over fredede områder i Danmark.

*

Den 9. *internationale Skov-Kongres* vil blive afholdt i Spanien i efteråret 1965 — som sædvanligt arrangeret af F. A. O.

*

Rødt af tyttebær!

Det er mange år siden, at der har været så mange tyttebær på hederne og i plantagernes lysninger som i år. Man skal i virkeligheden helt tilbage til 1947 for at finde et tilsvarende år. Overalt har man kunnet finde større og mindre områder, der var helt røde af bær, klase ved klase tæt op ad hinanden, undertiden op til en halv snes bær samlet i en klump.

Et af de mest typiske arealer med bærrigdom har i år været områder på »Kongehus«, og her er det navnlig de arealer, ialt 750 ha, der i 1958 blev afbrændt under den 4 dages store hedebrand. Som ventet er de afbrændte arealer nu igen næsten dækket af ung lyng, hvorimellem tyttebærplanterne er spiret frem i tusindvis, i store dominerende pletter. Nå så dertil kommer, at der i år slet ingen nattefrost har været i hele blomstringsperioden i juni måned og den første halve del af julimåned, er det forståeligt, at tyttebærhøsten måtte blive stor.

Sådan et stort tyttebærrår bliver det store penge, de mange tyttebærplukkere kan tjene. Bærrene sidder tæt, der skal ikke ledes efter dem, og med det for en del år siden indførte plukkeredskab, der virker med en kombineret gaffel- og opsamlingskuffe, har det ikke været usædvanligt at plukke 40—50 kg pr. dag pr. plukkerske. Den lave nye lyng lægger ingen hindringer i vejen — og de fyldte kurve vandrer hurtigt ned til opsamlingspladserne, hvor »blæsnin-gen« finder sted.

Det er ikke alene på »Kongehus«, der har været mange tyttebær, men det er alle steder fra i de midtjydske hedeegne, der er meldt om tilsvarende. Bl. a. har statsskovdistriktet Nr. Feldborg heller ikke i årevis set lignende mængder af bær.

— — —

På samme måde har *blåbærrene* været ansat i usædvanlige mængder, men desværre er disse bær jo ikke samlet i klaser, så det er gået mere besværligt og langsomt med at få dem plukket, og udbuddet har været lille, fordi timelønnen er ret lille for plukningen.

Også *lyngen har blomstret* tidligt og godt, og bierne har i år haft et fint lyngtræk. I en længere periode generede hverken kulde eller regn, så der kan ventes et godt udbud af den brune lynghonning, som i fjor næsten ikke var til at skaffe.

*

Der går en historie i Vestjylland om en af egnens ældre folketingsmænd. Når han talte ved vælgermøderne understregede han det alvorlige og vægtige i sine argumenter med at sige: »Jeg spørger mig selv...«. Da han en aften havde brugt vendingen adskillige gange, blev han afbrudt. En af vælgerne råbte: »Lad være med det, Jens, du kan let få et dumt svar!«

Vendingen blev ikke brugt mere.

*

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- Gennemført kvalitet
- Lette og stærke rør
- De hurtige og robuste koblinger
- Sprinklere der vander jævnt
- Sagkyndig og reel projektering
- Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- fordi det er dansk arbejde —

henvend Dem
om brochure
og tilbud

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj pr. Fredericia Danmark tlf. (0431) Erritsø 211

Omhyggeligt behandlede skovplanter

Danplanex i værdifulde provenienser
Planteskoler A/S · Rødekre · Tlf. (046) 62933*

FIONA MUFFEKIT

*gør arbejdet
lettere
og muffen
tættere*

FÅS HOS
TØMMERHANDLERE,
BYGNINGSMATERIALE-
FORRETNINGER,
SAMT STØRRE
BETONVAREFABRIKER

SVENDBORG TAGPAPFABRIK . TELEFON 66

Fagfolk vælger

Grøftegraver

Dansk arbejde
kvalitet
kapacitet

RIMAS-SERVICE
— en helgardering

**RINGSTED JERNSTØBERI
OG MASKINFABRIK A/S**
Tlf. Ringsted (036 15) 1848

Salgsinspektører:
N. Stadsgaard-Thomsen, Tlf. Yding 7
Gottlieb Larsen, Tlf. Haderslev 2 5017
Gregers Nielsen, Tlf. Ringsted 1592
E. Lehn, Tlf. Glumso, 386

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby Telf. 2 10 55 (kalden. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget · Ringtanken (Dansk patent nr. 59820)

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr 9

Drænrør
Mursten
Teglblokke
Tentordæk

Frøavlscentret HUNSBALLE

Telf. Holstebro (074 1) 533

Frøavl og frøhandel

AARHUUS PRIVATBANK Stiftet 1871 ÅRHUS KØBENHAVN

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. a.

Alle størrelser i drænrør leveres
Telefon Viborg 1330

Dansk Brandforsikringselskab

VERMUND

af 1904 - Gensidigt selskab

Bygninger og løsøre
Virkefelt over hele landet

Hovedkontor:
Banegårdsplads 4, Århus

Drænrør
Mursten
Tagsten
Romadæk

Anebjerg Teglværk Herning Teglværk
Bjødstrup Teglværk I/S Højris Teglværk A S
Bøgild Teglværk Lynghøjs Teglværk
Feldborg Teglværk Lysbro Teglværk
De forenede Teglværker A/S Paarup Teglværk
Gjern Teglværk Vinderslevgaard Teglværk
Visgaard Teglværk

TEGLVÆRKERNES SALGSKONTOR
SILKEBORG, a.m.b.a Torvet 14. Tlf. (0681) 1200

100 % SIKRET
MOD
ØKONOMISK
TAB VED

HAGL

Tal med nærmeste
distriktsforstander
eller hovedkontoret

Hagelskadeforsikring er en billig betryggelse - og bør tegnes i de jydsk landmænds eget selskab, hvor medlemmerne gennem re-assurance er sikret mod større forhøjelser af årsbidraget, selv når katastrofalt store tab indtræffer.

Hagelskadeforsikringsforeningen for Jylland G/S
Sct. Clemens Torv 9 - AARHUS - Telefon 2 12 84

Rødkjærsgade Cementvarefabrik v. J. T. Birk

Telefon Rødkjærsgade 14
FORLANG TILBUD

Fører kun \triangle mærkede varer

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres på lager.

A/S Skive Grundlagt 1896
Markfrøkontor
Telefon Skive (0751) 94
FRØAVL FRØHANDEL

Herning Hede- & Diskontobank
10,30-12,30, 14,30-17,00
Telefon (0711) 5 - 273 - 720

ROTTER eller MUS ?

RATIN
PRÆPARATER

RATIN Virginiavej 7 Kbhvn. F. Tlf. Go. *9880

Perrot det mest effektive

VANDINGS-ANLÆG

Autoriseret af Landbrugsministeriet.

H. MEISNER-JENSEN A/S
BÜLOWSGVEJ 3 · KØBENHAVN V · (0138) EV 9770

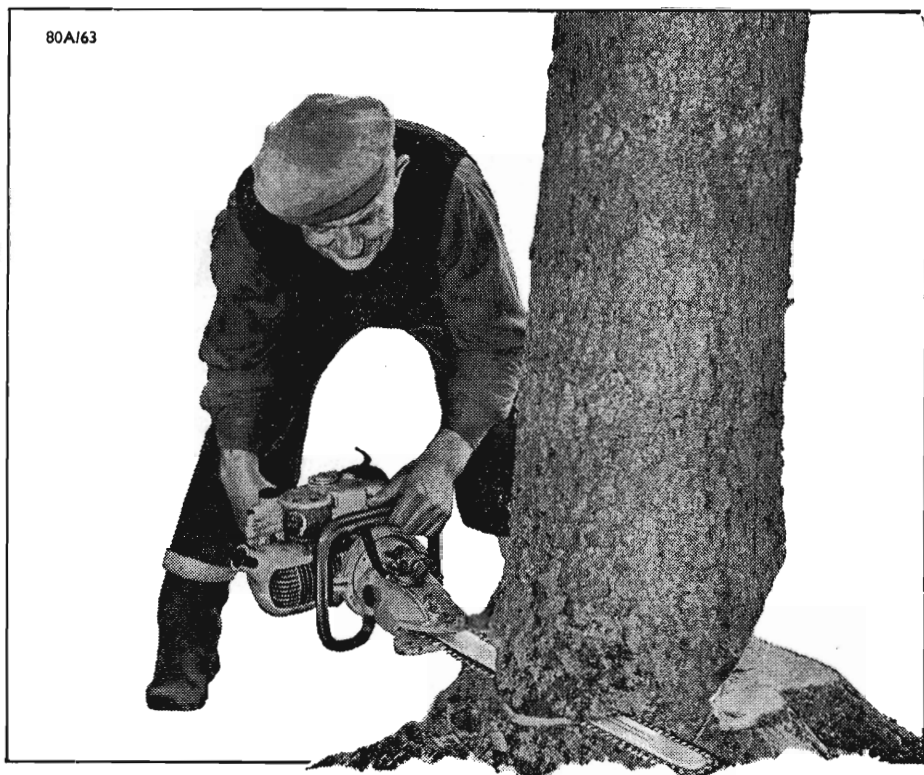
Fibo

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

AALBORG
AKVAVIT

80A/63

5000... 6000... 8000 omdr./min.?

Shell Tonna Oil 72 sidder som »støbt« til tandkæden!

Med Shell Tonna Oil 72 har problemet smøring af hurtigt roterende tandkæder i motorskøvsave fundet sin mest effektive løsning. Selv med hastigheder på op til 8000 omdrejninger i minuttet kan Shell Tonna Oil 72 ikke slynges af tandkæden takket være sin rent ud fantastiske vedhængsevne!

Shell Tonna Oil 72 giver Dem derfor en god vedligeholdelse af alle gængse typer motorskøvsave — og sparer de kostbare smøre-standsninger.

SHELL TONNA OIL 72 er anerkendt af Skovarbejderskolen og alle førende importører af motorskøvsave.

Til benzindrevne motorskøvsave skulle De prøve Shell 2-T olie blandet i benzinen — det giver ekstra fint resultat!

SHELL INDUSTRIOLIER

AVS DANSK SHELL · Kampmannsgade 2 · København V · Tlf. MI 5340

JORDBRUGSKALK STRØS MED EPOKE

Den robuste kalkspreader EPOKE, model MEKA I, er den mekaniserede nyskabning, der vil finde anvendelse overalt, hvor man sætter kravene om driftsikkerhed og rational betjening først. Kalkmængden i beholderen føres frem via transportbånd til sprederen, som har en spreedeevne på 8 m. Rumindhold: 2—3 m³.

Et gedigent og gennemprøvet kvalitetsredskab, som gårde og maskinstationer med fordel kan investere i. Systemet er meget enkelt og driftsikkert — kalkmængden reguleres med et enkelt greb. Spredebredden: 6—8 m.

Der er garanti på hver enkelt EPOKE spreader!

ALFRED THOMSEN

ASKOV PR. VEJEN
Telefon (0415) Vejen 700

Hjortsø Planteskole

Tlf. Viskinge (03493) 20 Svebølle

har siden 1896
leveret planter til

**SKOV
HAVE og
MARK**

Forlang tilbud

HOLSTEBRO BETONVARE FABRIK v/ Anton

Holstebro Telf. (0741) 3

Alt i betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

engsko kværnsten

STRØMMEN RANDERS TLF. (064) 2 99 99

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62 og
Fiskerihavnen

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS ULYKKEFORSIKRING

Gensidigt selskab • Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V. • Telf. Minerva 350

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Vestjyllands Mergelforsyning

Andelsselskab

*Udnyttelse af lokale lejer
og tilrettelægning af
mergelleverancer*

Moderne grab-materiel til rådighed
Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer
Jordbrugskalk og pulveriseret kalk i fine kvaliteter
fra Hillerslev og Mjels kalkværker

Alle oplysninger og tilbud hos:

Trier Høj, formand, Vostrup, tlf. Lønborg (0721) 43
Karl Bloch-Nielsen, kasserer, tlf. Billum (0521) 66
Chr. Siersbæk, næstformand, tlf. Skjern (0721) 396

ALT I CEMENT **VARER**

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør, normer.
Hurtig levering - reel
betjening.

**TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI**
Tj. Telefon 21

Hammerum Herreds Spare- og Laanekasse

Telf Herning (0711) 3733 (fl. lin.)

Kontortid:
Mandag-Torsdag 10-12,30 og 14-17
Fredag tillige 18,30-19,30
Lørdag 10-12,30

Randers Mørtelværk og Betonrørsfabrik

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers

Tlf. Randers (0621) 400 fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter

FORLANG TILBUD

HANDELSBANKEN i Viborg

Filial af
Aktieselskabet
Kjøbenhavns
Handelsbank

Kontor i **KARUP** og
KØLVRAA

J. C. Halvorsen & Sønner

Krogsgades Cementstøberi

Kontor: Nordborggade 57,

Aarhus telefon 45999

Fabrik: Lystrupvej 60, Risskov

telefon 77319

Træplanter til Have- og Kirkegaard
Mark og Skov
Plænegræs

LOMBORGS PLANTESKOLE
GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01 TLF. 3 40 40

Stort, farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Røde drænrør

fra 2"-12" haves altid på lager

Forlang tilbud

„SOFIENLUND”
TEGLVÆRK

Telefon Ulstrup (0621) 10

PALUDANS Planteskole A/S

KLARSKOV

Skovplanter, allétræer,

hæk- og hegnsplanter

Forlang prislister

Telf. Klarskov (03 782) 9

Stenvad Cementstøberi

Telf. (063) Stenvad 6

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
ALTID LEVERINGSDYGTIG

Kaas Briketter

Hovedforhandler:

**NORDJYLLANDS
KULKOMPAGNI**

Nørresundby

Telefon (081) 22044

Fabrik: Kaas Tlf. Kaas Nr. 11

C L O C

McCULLOCH kædesav

NU med automatisk kædesmøring!

Verdens bedste kædesav er yderligere forbedret og leveres nu med *automatisk kædesmøring*. Trods mindre besvær er De sikret bedre og hurtigere skæring og længere levetid for svær, kæder og kædehjul. Endnu en fordel er føjet til de mange andre, der forlængst har gjort

McCULLOCH til saven, fagfolk griber til, når et stykke arbejde skal udføres ordentligt og hurtigt.

McCULLOCH 380 A er trods sin lette vægt og vibrationsfri gang et kompakt muskelbunt, der med uanede kræfter driver kædesaven igennem enhver forhindring. Det ekstra store luftfilter, den fuldt indbyggede karburator og den direkte kraftoverføring giver stor driftssikkerhed, og dette - i forbindelse med et ringe brændstofforbrug - gør McCULLOCH til en særdeles økonomisk investering i ethvert skovbrug.

McCULLOCH - verdens mest solgte kædesav fås i mange forskellige modeller - vælg den kædesav, der passer bedst til Deres arbejde.

MAC-15	4,5 HK m. 16" sværd,	8,6 kg	Kr. 1240,-
200	4,5 HK m. 16" sværd,	8,6 kg	Kr. 1615,-
300	5,5 HK m. 16" sværd,	9,6 kg	Kr. 1910,-
300 A	5,5 HK m. 16" sværd,	9,6 kg	Kr. 2020,-
740 L	7,5 HK m. 18" sværd,	10,7 kg	Kr. 2625,-

Carl F. Petersen
Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V.

SIJÆLLAND

McCULLOCH kædesave,
v/br. A. Bøge Andersen,
Københavnsvvej 107,
Roskilde.
Tlf. Rosa 6996.

Specialværkstedet,
v/br. Ejgil Johansen,
Tjørnegade 34, Faxe.
Tlf. Faxe 465.

Esso Service Station,
v/br. Holger Møller,
Frederiksberg, Sorø.
Tlf. Sorø 1151.

Odsherreds McCULLOCH motorsave
v/br. Sv. E. Larsen,
Isøfjordsvej 4, Nykøbing Sj.
Tlf. Nykøbing 1086.

LOLLAND - FALSTER - MØN

McCULLOCH motorsave,
v/br. Arnold Larsen,
Flintinge, Lolland.
Tlf. Flintinge 126.

FYN

Fyens McCULLOCH motorsave,
v/br. Andreas Petersen,
Højby, Fyn.
Tlf. Højby 260.

JYLLAND

McCULLOCH motorsave,
v/br. B. Landbo Nielsen,
Sjerring St., Thy.
Tlf. Sjerring 129.

McCULLOCH kædesave,
v/br. Søren G. Nielsen,
Slom pr. Terndrup.
Tlf. Terndrup 195.

McCULLOCH motor skovsæve,
v/br. Jørgen Rasmussen,
Ludby pr. Aulum.
Tlf. Aulum 355.

Sønderjyllands McCULLOCH
motorsave,
v/br. Bent K. Petersen,
Tørring pr. Hammelev.
Tlf. Hammelev 81x.

Ålborg Cykellager,
v/br. Børge Petersen,
Jernbanegade 17, Ålborg.
Tlf. Ålborg 340 29.

N.S.U. forhandler,
Henry Vorre,
Gøthorsgade 33 C, Viborg.
Tlf. Viborg 2163.

B.M.V. forhandler,
Viggo Thomsen,
V. Hattenstræde 11-13, Randers.
Tlf. Randers 4517.

B.M.V. forhandler,
Knut Nielsen,
Nørrebragade 16, Århus C.
Tlf. Århus 335 44.

N.S.U. forhandler,
Niels Blumensaat,
Vestergade 51-53, Silkeborg.
Tlf. Silkeborg 2330.

Hammel McCULLOCH service,
v/br. Jens Peder Røhde,
Vadsøvej 13, Hammel.
Tlf. Hammel 69.

Mekaniker Holger Knudsen,
Gyvelvej 7,
Givø.
Tlf. Givø 404.

N.S.U. forhandler,
Rich. Søndergaard,
Købmagergade 8, Fredericia.
Tlf. Fredericia 1295.

BORNHOLM

Pedersker Autofærkssted,
v/br. S. P. Ravnebjerg,
Pedersker, Bornholm.
Tlf. Pedersker 111.

Hr. Sv. P. Ravnebjerg,
Aakirkebyvej 27,
Rønne, Bornholm.
Tlf. Rønne 1900.